C/2025/652

10.2.2025

NEUVOSTON SUOSITUS

annettu 21 päivänä tammikuuta 2025,

Latvian kansallisen keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteellisen suunnitelman hyväksymisestä

(C/2025/652)

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 121 artiklan,

ottaa huomioon asetuksen (EU) 2024/1263 ja erityisesti sen 17 artiklan,

ottaa huomioon komission suosituksen,

sekä katsoo seuraavaa:

YLEISIÄ NÄKÖKOHTIA

(1) Uudistettu unionin talouden ohjausjärjestelmä tuli voimaan 30 päivänä huhtikuuta 2024. EU:n talouden uudistetun ohjausjärjestelmän keskeiset osatekijät ovat talouspolitiikan tuloksellisesta yhteensovittamisesta ja monenvälisestä julkisen talouden valvonnasta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/1263 ([1]) yhdessä liiallisia alijäämiä koskevan menettelyn täytäntöönpanosta annetun muutetun asetuksen (EY) N:o 1467/97 ([2]) ja jäsenvaltioiden julkisen talouden kehyksistä annetun muutetun neuvoston direktiivin 2011/85/EU ([3]) kanssa. Ohjausjärjestelmällä pyritään edistämään tervettä ja kestävää julkista taloutta sekä kestävää ja osallistavaa kasvua ja resilienssiä uudistuksilla ja investoinneilla ja ehkäisemään liialliset julkisen talouden alijäämät. Sillä myös edistetään jäsenvaltioiden sitoutumista ja painotetaan enemmän keskipitkää aikaväliä, mihin yhdistyy vaikuttavampi ja johdonmukaisempi sääntöjen noudattamisen valvonta.

(2) Kansalliset keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteelliset suunnitelmat, jotka jäsenvaltiot toimittavat neuvostolle ja komissiolle, ovat uuden talouden ohjausjärjestelmän keskiössä. Suunnitelmilla on määrä saavuttaa seuraavat kaksi tavoitetta: on i) varmistettava muun muassa, että julkinen velka on sopeutuskauden loppuun mennessä uskottavasti lasku-uralla tai pysyy maltillisella tasolla ja että julkisen talouden alijäämä saadaan laskettua alle 3 prosentin viitearvon suhteessa BKT:hen ja pidettyä sen alapuolella keskipitkällä aikavälillä, ja ii) varmistettava sellaisten uudistusten ja investointien toteuttaminen, joilla vastataan eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä yksilöityihin keskeisiin haasteisiin ja edistetään EU:n yhteisiä painopisteitä. Tätä varten kussakin suunnitelmassa on määrä esittää nettomenopolkua ([4]) koskeva keskipitkän aikavälin sitoumus, joka käytännössä asettaa budjettirajoitteen neljän tai viiden vuoden pituiseksi suunnitelman voimassaoloajaksi (jäsenvaltion vaalikauden säännönmukaisesta kestosta riippuen). Lisäksi suunnitelmassa on määrä selostaa, miten jäsenvaltio varmistaa sellaisten uudistusten ja investointien toteuttamisen, joilla vastataan eurooppalaisen ohjausjakson ja erityisesti maakohtaisten suositusten yhteydessä (mahdolliseen makrotalouden epätasapainoa koskevaan menettelyyn liittyvät suositukset mukaan lukien) yksilöityihin keskeisiin haasteisiin, ja miten kyseinen jäsenvaltio aikoo edistää unionin yhteisiä painopisteitä. Julkisen talouden sopeutuskausi kestää neljä vuotta, ja sitä voidaan pidentää enintään kolmella vuodella, jos jäsenvaltio sitoutuu toteuttamaan asianmukaisen uudistusten ja investointien kokonaisuuden, joka täyttää asetuksessa (EU) 2024/1263 säädetyt kriteerit.

(3) Suunnitelman toimittamisen jälkeen komission on määrä arvioida, täyttääkö se asetuksen (EU) 2024/1263 vaatimukset.

(4) Neuvoston on määrä antaa komission suosituksesta suositus, jolla asetetaan kyseisen jäsenvaltion nettomenopolku ja tarvittaessa hyväksytään julkisen talouden sopeutuskauden pidentämisen perustana oleva uudistus- ja investointisitoumusten kokonaisuus.

([1]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/1263, annettu 29 päivänä huhtikuuta 2024, talouspolitiikan tuloksellisesta yhteensovittamisesta ja monenvälisestä julkisen talouden valvonnasta sekä neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97 kumoamisesta (EUVL L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj).

([2]) Neuvoston asetus (EU) 2024/1264, annettu 29 päivänä huhtikuuta 2024, liiallisia alijäämiä koskevan menettelyn täytäntöönpanon nopeuttamisesta ja selkeyttämisestä annetun asetuksen (EY) N:o 1467/97 muuttamisesta (EUVL L, 2024/1264, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1264/oj).

([3]) Neuvoston direktiivi (EU) 2024/1265, annettu 29 päivänä huhtikuuta 2024, jäsenvaltioiden julkisen talouden kehyksiä koskevista vaatimuksista annetun direktiivin 2011/85/EU muuttamisesta (EUVL L, 2024/1265, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1265/oj).

([4]) Asetuksen (EU) 2024/1263 2 artiklassa määritellyt nettomenot eli julkiset menot ilman i) korkomenoja, ii) harkinnanvaraisia tulopuolen toimenpiteitä, iii) unionin ohjelmista aiheutuvia menoja, jotka katetaan täysin unionin rahastoista saatavilla tuloilla, iv) unionin rahoituksen piiriin kuuluvien ohjelmien yhteisrahoituksesta johtuvia kansallisia menoja, v) työttömyysetuusmenojen suhdanteesta johtuvia osatekijöitä sekä vi) kertaluontoisia ja muita väliaikaisia toimenpiteitä.

LATVIAN KANSALLISTA KESKIPITKÄN AIKAVÄLIN FINANSSIPOLIITTIS-RAKENTEELLISTA SUUNNITELMAA KOSKEVIA NÄKÖKOHTIA

(5) Latvia toimitti kansallisen keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteellisen suunnitelmansa neuvostolle ja komissiolle 15 päivänä lokakuuta 2024. Suunnitelma toimitettiin asetuksen (EU) 2024/1263 36 artiklassa säädetyn määräajan pidennystä noudattaen, kuten komission kanssa oli Latvian esittämistä syistä sovittu.

Suunnitelman toimittamista edeltävä prosessi

(6) Ennen suunnitelmansa toimittamista Latvia pyysi teknisiä tietoja ([5]), jotka komissio toimitti 21 päivänä kesäkuuta 2024 ja julkaisi 15 päivänä lokakuuta 2024 ([6]). Teknisistä tiedoista käy ilmi taso, jolla rakenteellisen perusjäämän on oltava vuonna 2028, jotta voidaan varmistaa, että keskipitkällä aikavälillä julkisen talouden alijäämä saadaan pidettyä alle 3 prosentissa suhteessa BKT:hen ja julkinen velka alle 60 prosentissa suhteessa BKT:hen myös siinä tapauksessa, että neljän vuoden sopeutuskauden jälkeen ei toteuteta muita julkisen talouden toimenpiteitä. Keskipitkällä aikavälillä tarkoitetaan sopeutuskauden päättymistä seuraavaa kymmenen vuoden ajanjaksoa. Jäsenvaltioille toimitetut tekniset tiedot on laadittu kahden skenaarion pohjalta: skenaarion, joka on johdonmukainen asetuksen (EU) 2024/126 9 artiklan 3 kohdan mukaisen alijäämän resilienssiä koskevan turvalausekkeen kanssa ([7]), ja skenaarion, jossa tätä turvalauseketta ei sovelleta.

Latviaa koskevissa teknisissä tiedoissa todetaan kesäkuussa 2024 ennakolta toimitetun ohjauksen perustana olevien komission oletusten perusteella, että sovellettavien finanssipoliittisten sääntöjen noudattaminen neljän vuoden sopeutuskaudella edellyttää, että rakenteellisen perusjäämän olisi sopeutuskauden lopussa (2028) (skenaario, jossa alijäämän resilienssiä koskevaa turvalauseketta ei sovelleta) oltava vähintään - 1,3 prosenttia suhteessa BKT:hen seuraavan taulukon mukaisesti. Vain tiedoksi esitetään myös skenaario, jossa alijäämän resilienssiä koskevaa turvalauseketta sovelletaan, jolloin rakenteellisen perusjäämän olisi oltava sopeutuskauden lopussa (2028) vähintään - 0,1 prosenttia suhteessa BKT:hen. Alijäämän resilienssiä koskeva turvalauseke ei kuitenkaan velvoita Latviaa, joka on oikeutettu teknisiin tietoihin.

Taulukko 1: Komission Latvialle esittämät tekniset tiedot

Sopeutuskauden viimeinen vuosi	2028
Rakenteellisen perusjäämän vähimmäisarvo (% suhteessa BKT:hen), skenaario, jossa alijäämän resilienssiä koskevaa turvalauseketta ei sovelleta	- 1,3
Ainoastaan tiedoksi: Rakenteellisen perusjäämän vähimmäisarvo (% suhteessa BKT:hen), skenaario, jossa alijäämän resilienssiä koskevaa turvalauseketta sovelletaan	- 0,1

Lähde: Komission laskelmat.

(7) Latvia ja komissio kävivät syyskuussa 2024 teknisen vuoropuhelun asetuksen (EU) 2024/1263 12 artiklaa noudattaen. Vuoropuhelun keskiössä olivat Latvian kaavailema nettomenopolku ja sen taustaoletukset (erityisesti potentiaalisen tuotannon ja korkojen tasot) sekä sellaisten kaavailtujen uudistusten ja investointien toteuttaminen, joilla vastataan eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä yksilöityihin keskeisiin haasteisiin ja edistetään unionin yhteisiä painopisteitä eli oikeudenmukaista vihreää ja digitaalista siirtymää, yhteiskunnan ja talouden resilienssiä, energiaturvallisuutta ja puolustusvoimavarojen kehittämistä.

(8) Latvian suunnitelmaan sisältyvien tietojen mukaan Latvia ilmoitti syyskuussa 2024, että se oli asetuksen (EU) 2024/1263 11 artiklan 3 kohtaa ja 36 artiklan 1 kohdan c alakohtaa noudattaen kuullut työmarkkinaosapuolia ja muita asiaankuuluvia sidosryhmiä, kuten työnantajajärjestöjen liittoa, vapaiden ammattiyhdistysten liittoa ja paikallis- ja alueviranomaisten liittoa. Latvian suunnitelmassaan toimittamien tietojen mukaan kuulemisessa keskusteltiin siitä, miten Latvia aikoo vastata maakohtaisiin suosituksiin ja EU:n yhteisiin painopisteisiin erityisesti veropolitiikan, koulutuksen ja terveydenhuollon aloilla.

([5]) Jäsenvaltioille ja talous- ja rahoituskomitealle ennakolta toimitettuun ohjaukseen sisältyy teknisiä tietoja i) pidentämättömälle (neljän vuoden) sopeutuskaudelle ja pidennetylle (seitsemän vuoden) sopeutuskaudelle ja ii) alijäämän resilienssiä koskevaa turvalauseketta soveltaen tai sitä soveltamatta. Se sisältää myös tärkeimmät lähtöolosuhteet ja taustaoletukset, joita keskipitkän aikavälin julkista velkaa koskevassa komission ennustekehyksessä on käytetty. Viiteura on laskettu komission velkakestävyysraportissa (*Debt Sustainability Monitor 2023*) (https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/debt-sustainability-monitor-2023_en) kuvatun menetelmän perusteella. Sen perustana on Euroopan komission kevään 2024 talousennuste ja sen vuoteen 2033 asti ulottuva keskipitkän aikavälin pidennys. Pitkän aikavälin BKT:n kasvu ja ikääntymisestä aiheutuvat kustannukset ovat Euroopan komission ja neuvoston yhteisen ikääntymisraportin (*2024 Ageing Report*) (https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/2024-ageing-report-economic-and-budgetary-projections-eu-member-states-2022-2070_en) mukaisia.

([6]) https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/national-medium-term-fiscal-structural-plans_en#latvia.

([7]) Asetuksen (EU) 2024/1263 8 artiklassa säädetyn, alijäämän resilienssiä koskevan turvalausekkeen mukaan rakenteellisen perusjäämän vuosittainen parannus on 0,4 prosenttiyksikköä suhteessa BKT:hen (tai 0,25 prosenttiyksikköä suhteessa BKT:hen, jos sopeutuskautta pidennetään), kunnes rakenteellinen alijäämä on alle 1,5 prosenttia suhteessa BKT:hen.

(9) Kesäkuussa 2024 budjettikuria valvova neuvosto (Latvian itsenäinen finanssipolitiikan instituutio) hyväksyi vuosia 2024–2028 koskevan keskipitkän aikavälin talousarviokehyksen perustana olevan makrotalouden ennusteen ja totesi, että valtiovarainministeriön esittämä makrotalouden ennuste oli yleisesti ottaen varovainen ja kuvasti todellista talouskehitystä. Budjettikuria valvova neuvosto antoi lokakuussa lausuntonsa vuosien 2025–2028 keskipitkän aikavälin talousarviokehyksestä, vuoden 2025 talousarviosta ja keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteellisesta suunnitelmasta. Lausunnossa todettiin, että vaikka vuoden 2024 julkisen talouden ennusteissa ja vuoden 2025 talousarvion valmistelussa käytettiin ajantasaisia kansallista julkista taloutta koskevia tietoja, tämän vuoden kesäkuussa hyväksyttyä makrotalouden ennustetta ei tarkistettu eikä siinä näin ollen otettu huomioon vertailuarvojen tarkistuksen tuloksia ja viimeisimpiä talouden suuntauksia. Samalla budjettikuria valvova neuvosto totesi, että keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteellisen suunnitelman mukainen finanssipoliittinen kehityspolku on asetuksen (EU) 2024/1263 ehtojen (eli komission teknisten tietojen) mukainen.

Muut asiaan liittyvät prosessit

(10) Latvia toimitti vuotta 2025 koskevan alustavan talousarviosuunnitelmansa 15 päivänä lokakuuta. Komissio antoi tästä alustavasta talousarviosuunnitelmasta lausunnon 26 päivänä marraskuuta 2024 ([8]).

(11) Neuvosto antoi 21 päivänä lokakuuta 2024 Latvialle eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä useita maakohtaisia suosituksia ([9]).

YHTEENVETO SUUNNITELMASTA JA KOMISSION ARVIO SIITÄ

(12) Komissio on arvioinut suunnitelman asetuksen (EU) 2024/1263 16 artiklaa noudattaen seuraavasti:

Tausta: makrotalouden ja julkisen talouden tilanne ja näkymät

(13) Talouden toimeliaisuus lisääntyi vuonna 2023 Latviassa 1,7 prosenttia investointien ja julkisten menojen ansiosta. Euroopan komission syksyn 2024 talousennusteessa talouden odotetaan vuonna 2024 polkevan paikallaan heikon yksityisen kulutuksen ja vähäisten investointien seurauksena ja huolimatta vahvasta julkisesta kulutuksesta. Reaalisen BKT:n on määrä kasvaa 1 prosenttia vuonna 2025 ja 2,1 prosenttia vuonna 2026, kun yksityisen kulutuksen ja investointien odotetaan elpyvän. Myös viennin odotetaan kasvavan vuonna 2026. Latvian potentiaalisen BKT:n odotetaan ennustekaudella (2024–2026) kasvavan vuonna 2024 tapahtuneen supistumisen jälkeen 1,5 prosenttiin vuonna 2026. Työttömyysaste oli 6,6 prosenttia vuonna 2023, ja komissio ennakoi sen olevan 6,7 prosenttia vuonna 2024, 6,7 prosenttia vuonna 2025 ja 6,5 prosenttia vuonna 2026. Inflaation (BKT-deflaattorin), joka vuonna 2023 oli 9,1 prosenttia, ennakoidaan hidastuvan 1,2 prosenttiin vuonna 2024, kiihtyvän 2,2 prosenttiin vuonna 2025 ja pysyvän ennallaan 2,2 prosentissa vuonna 2026.

(14) Julkisen talouden kehityksestä voidaan todeta, että vuonna 2023 Latvian julkisen talouden alijäämä oli 2,4 prosenttia suhteessa BKT:hen. Euroopan komission syksyn 2024 talousennusteen mukaan se kasvaa 2,8 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuonna 2024, 3,2 prosenttiin vuonna 2025 ja politiikan säilyessä muuttumattomana pysyy ennallaan 3,2 prosentissa vuonna 2026. Euroopan komission syksyn 2024 talousennusteessa on otettu huomioon vuodeksi 2025 laadittu Latvian talousarvioesitys, jonka hallitus esitti parlamentille lokakuussa. Julkinen velka oli vuoden 2023 lopussa 45,0 prosenttia suhteessa BKT:hen. Euroopan komission syksyn 2024 talousennusteen mukaan velkasuhde kasvaa vuoden 2024 loppuun mennessä 48,1 prosenttiin. Sen ennakoidaan kasvavan vuoden 2025 loppuun mennessä edelleen 50,3 prosenttiin ja vuoden 2026 loppuun mennessä 51,6 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Komission julkisen talouden ennusteessa ei sellaisenaan oteta huomioon keskipitkän aikavälin suunnitelmiin sisältyviä politiikkasitoumuksia ennen kuin niiden tukena on uskottavasti ilmoitettuja ja riittävän tarkasti määritettyjä konkreettisia politiikkatoimenpiteitä.

Nettomenopolku ja tärkeimmät suunnitelmaan sisältyvät makrotaloudelliset oletukset

(15) Latvian kansallinen keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteellinen suunnitelma kattaa vuodet 2025–2028, ja siinä esitetään julkisen talouden sopeutus neljäksi vuodeksi.

(16) Suunnitelma sisältää kaikki asetuksen (EU) 2024/1263 13 artiklassa edellytetyt tiedot. Toisin kuin Euroopan unionin virallisessa lehdessä 21 päivänä kesäkuuta 2024 julkaistuissa, keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteellisia suunnitelmia ja vuotuisia edistymisraportteja koskevia tietovaatimuksia koskevissa jäsenvaltioille tarkoitetuissa ohjeissa ohjeistetaan, suunnitelma ei sisällä taulukoita 7c ja 7d. Nämä taulukot eivät kuitenkaan ole välttämättömiä Latvian suunnitelman arvioinnin kannalta.

(17) Suunnitelmassa Latvia sitoutuu taulukossa 2 esitettyyn nettomenopolkuun, joka vastaa 4,1 prosentin keskimääräistä nettomenojen kasvua vuosina 2025–2028. Tekniset tiedot (joissa oletuksena on lineaarinen sopeutusura) vastaavat nettomenojen keskimääräistä 3,7 prosentin kasvua sopeutuskaudella (2025–2028). Nettomenopolun, johon suunnitelmassa sitoudutaan, ilmoitetaan sopeutuskauden loppuun mennessä (2028) johtavan - 1,3 prosentin rakenteelliseen perusjäämään suhteessa BKT:hen. Se on yhtä suuri kuin komission teknisissä tiedoissa 21 päivänä kesäkuuta 2024 esittämä vuoden 2028 rakenteellisen perusjäämän vähimmäistaso, joka on - 1,3 prosenttia

([8]) Komission 21 päivänä lokakuuta 2024 antama lausunto Latvian alustavasta talousarviosuunnitelmasta, 26.11.2024, C(2024) 9060 final.

([9]) Neuvoston suositus, annettu 21 päivänä lokakuuta 2024, Latvian talous-, finanssi-, työllisyys- ja rakennepolitiikasta.

suhteessa BKT:hen ([10]). Suunnitelmassa oletetaan, että potentiaalisen BKT:n kasvu supistuu 2,1 prosenttiin vuonna 2025 ja edelleen 0,9 prosenttiin vuonna 2028, kun se vuonna 2024 on 2,2 prosenttia. Lisäksi suunnitelmassa odotetaan BKT-deflaattorin pysyvän sopeutuskaudella (2025–2028) vakaana 2,5 prosentissa.

Taulukko 2: Nettomenopolku ja tärkeimmät Latvian suunnitelmaan sisältyvät oletukset

	2024	2025	2026	2027	2028	Keskiarvo suunnitelman voimassaoloaikana vuosina 2025–2028
Nettomenojen kasvu (vuotuinen, %)	9,1	5,9	3,6	3,4	3,3	4,1
Nettomenojen kasvu (kumulatiivinen, perusvuodesta 2023, %)	9,1	15,5	19,7	23,8	27,9	—
Potentiaalisen BKT:n kasvu (%)	2,2	2,1	1,2	0,9	0,9	1,3
Inflaatio (BKT-deflaattori) (%)	2,4	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5

Lähde: Latvian kansallinen keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteellinen suunnitelma ja komission laskelmat.

Suunnitelmaan sisältyvien nettomenositoumusten vaikutukset julkiseen velkaan

(18) Jos nettomenopolku, johon suunnitelmassa on sitouduttu, ja sen perustana olevat oletukset toteutuvat, julkinen velka, joka vuonna 2024 oli 45,8 prosenttia suhteessa BKT:hen, kasvaisi suunnitelman mukaan vähitellen niin, että se olisi vuonna 2028 sopeutuskauden päättyessä 50,8 prosenttia, kuten seuraavasta taulukosta ilmenee. Sopeutuksen jälkeen velkasuhteen odotetaan suunnitelman mukaan kasvavan keskipitkällä aikavälillä (eli vuoteen 2038 saakka) asteittain niin, että se on 59,9 prosenttia vuonna 2038.

Taulukko 3: Julkisen velan ja julkisen talouden rahoitusaseman kehittyminen Latvian suunnitelmassa

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2038
Julkinen velka (% suhteessa BKT:hen)	43,6	45,8	47,5	48,5	49,7	50,8	59,9
Julkisen talouden rahoitusasema (% suhteessa BKT:hen)	- 2,2	- 2,6	- 2,9	- 2,9	- 2,9	- 2,9	- 2,9

Lähde: Latvian keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteellinen suunnitelma.

Näin ollen julkinen velka pysyisi suunnitelman mukaan keskipitkällä aikavälillä perussopimuksessa suhteessa BKT:hen asetetun 60 prosentin viitearvon alapuolella. Suunnitelmassa esitetty nettomenopolku vastaa näin ollen suunnitelmaan sisältyvien politiikkasitoumusten ja makrotaloudellisten oletusten perusteella asetuksen (EU) 2024/1263 16 artiklan 2 kohdassa säädettyä velkavaatimusta.

Suunnitelmaan sisältyvien nettomenositoumusten vaikutukset julkisen talouden rahoitusasemaan

(19) Suunnitelmaan sisältyvien nettomenopolun ja oletusten perusteella julkisen talouden alijäämä pysyisi 2,9 prosentissa suhteessa BKT:hen sopeutuskauden jokaisena vuonna. Näin ollen suunnitelman mukaan julkisen talouden alijäämä suhteessa BKT:hen ei ylittäisi sopeutuskauden lopussa (2028) 3 prosentin viitearvoa. Myöskään sopeutuskautta seuraavien kymmenen vuoden aikana (eli vuoteen 2038) julkisen talouden alijäämä suhteessa BKT:hen ei ylittäisi 3 prosentin viitearvoa vaan pysyisi hieman sen alapuolella. Näin ollen suunnitelmassa esitetty nettomenopolku vastaa suunnitelmaan sisältyvien politiikkasitoumusten ja makrotaloudellisten oletusten perusteella asetuksen (EU) 2024/1263 16 artiklan 2 kohdassa säädettyä alijäämävaatimusta.

([10]) Skenaariossa, jossa ei sovelleta alijäämän resilienssiä koskevaa turvalauseketta.

Suunnitelman makrotaloudelliset oletukset

(20) Suunnitelma perustuu oletuksiin, jotka eroavat Latvialle 21 päivänä kesäkuuta 2024 toimitetuista komission oletuksista. Suunnitelmassa käytetään erilaisia oletuksia seuraavien kuuden muuttujan osalta: lähtötaso (rakenteellinen perusjäämä, potentiaalisen BKT:n kasvu, toteutunut BKT:n kasvu, implisiittinen lainojen nimelliskorko, virta-varanto-korjauserä ja BKT-deflaattorin kasvu). Näitä eroja on tarpeen arvioida huolellisesti sen varmistamiseksi, että niille on olemassa pätevät ja tietoon perustuvat taloudelliset perusteet, erityisesti siksi, että suunnitelmaan sisältyvä keskimääräinen nettomenojen kasvu on suurempaa kuin teknisten tietojen perusteella voisi olettaa.

Ne erot, joiden vaikutus keskimääräiseen nettomenojen kasvuun on merkittävin, luetellaan jäljempänä, ja kutakin eroa arvioidaan erikseen.

— Suunnitelmassa oletetaan, että rakenteellisen perusjäämän lähtötaso on - 0,8 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2024 eli 0,6 prosenttiyksikköä suurempi kuin 21 päivänä kesäkuuta 2024 annetuissa teknisissä tiedoissa oletettu - 1,4 prosenttia suhteessa BKT:hen ja 0,7 prosenttiyksikköä suurempi kuin Euroopan komission syksyn 2024 talousennusteessa. Tämä tekee keskimääräisestä nettomenojen kasvusta sopeutuskaudella komission oletuksiin perustuvaa kasvua suuremman. Tätä oletusta pidetään asianmukaisesti perusteltuna.

Oletus julkisen talouden paremmasta rahoitusasemasta vuonna 2024 perustuu seuraaviin suunnitelmassa käytettyihin oletuksiin:

— Nimellinen alijäämä on pienempi. Suunnitelman oletukset, jotka koskevat päivitettyjä talousarviomenoja ja suurempia muita tuloja kuin verotuloja, ovat Euroopan komission syksyn 2024 talousennusteen mukaisia, kun taas oletukset verotuloista vuonna 2024 vaikuttavat optimistisilta.

— Talouden suhdannetilanne on heikompi. Suunnitelman oletus suuremmasta potentiaalisen BKT:n kasvusta vuonna 2024 ei ole yhdenmukainen yhteisen velkakestävyyden analyysikehyksen kanssa, kun taas vuotta 2024 koskevan reaalisen BKT:n kasvua koskevan arvion tarkistaminen alaspäin ja oletukset tuotannon reaalisesta ja potentiaalisesta kasvusta vuodesta 2025 eteenpäin ovat kehyksen mukaisia.

— Korkomaksut ovat suuremmat. Suunnitelman oletukset korkeammista implisiittisistä nimelliskoroista perustuvat kansallisten viranomaisten tuoreempaan arvioon, ja ne ovat yhdenmukaisia Euroopan komission syksyn 2024 talousennusteen kanssa.

Kaiken kaikkiaan suunnitelman oletuksia, joiden mukaan lähtötaso olisi parempi vuonna 2024 ja joita ei ole asianmukaisesti perusteltu, tasapainottavat oletukset, jotka ovat yhdenmukaisia vuodesta 2025 alkaen sovellettavan yhteisen velkakestävyyden analyysikehyksen kanssa. Jäljelle jäävillä eroilla ei ole merkittävää vaikutusta keskimääräiseen nettomenojen kasvuun komission oletuksiin verrattuna. Tämä merkitsee sitä, että suunnitelmaan ja teknisiin tietoihin sisältyvän nettomenopolun välinen ero selittyy oletuksiin liittyvillä eroilla, jotka voidaan hyväksyä kokonaisuudessaan. Tämän arvion perusteella suunnitelma täyttää asetuksen (EU) 2024/1263 13 artiklan b alakohdan vaatimuksen. Komissio ottaa edellä esitetyn arvion suunnitelmaan liittyvistä oletuksista huomioon nettomenopolun noudattamista koskevissa tulevissa arvioissa.

Suunnitelmaan sisältyvä finanssipoliittinen strategia

(21) Suunnitelman ohjeellisen finanssipoliittisen strategian mukaan nettomenoja koskevat sitoumukset toteutetaan sekä menopuolen toimenpiteillä että harkinnanvaraisilla tulopuolen toimenpiteillä. Tulopuolella harkinnanvaraisiin toimenpiteisiin kuuluvat muun muassa työn verotuksen tarkistukset vuodesta 2025 alkaen, henkilötuloveroprosenttien tarkistaminen ylöspäin sekä tulojen verottomuuden alarajan nostaminen ja horisontaalinen soveltaminen. Koska näillä tulopuolen toimenpiteillä on negatiivinen vaikutus julkiseen talouteen, hallitus on esittänyt seuraavaa: otetaan käyttöön pankkien windfall-vero vuodesta 2025 alkaen; siirretään ansiotuloista perityistä eläkemaksuista 1 prosenttiyksikkö rahastoivasta eläkejärjestelmästä valtion eläkejärjestelmään; toteutetaan muita kompensoivia toimenpiteitä, kuten eri tuoteryhmien valmisteverokantojen tarkistaminen ylöspäin ja yksityis- ja työsuhdeautojen verokantojen korottaminen. Menopuolella menoja lisäävät harkinnanvaraiset toimenpiteet liittyvät pääasiassa sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden vahvistamiseen. Niillä parannetaan muun muassa sisäiseen turvallisuuteen liittyvien palvelujen kapasiteettia (myös palkkojen korottaminen) ja kyberturvallisuutta, hankitaan ampumatarvikkeita ja henkilökohtaisia varusteita sekä annetaan Ukrainalle sotilaallista tukea ja tuetaan ukrainalaisia siviilejä Latviassa. Menoja vähentäviin toimenpiteisiin kuuluvat muun muassa julkisen sektorin palkkojen nousun rajoittaminen, alakohtaisten ministeriöiden kulutusmenojen supistaminen, kunnallisten palkka- ja investointimenojen tarkistaminen sekä julkisen talouden piiriin kuuluvien yritysten menojen tarkistaminen. Käyttöön otettavien toimenpiteiden määrällisesti ilmaistu erittely on määrä vahvistaa tai mukauttaa vuotuisissa talousarvioissa. Suunnitelmaan sisältyvän ohjeellisen finanssipoliittisen strategian täytäntöönpanoon liittyy edelleen joitakin riskejä. Nämä johtuvat tiettyjen harkinnanvaraisten tulopuolen toimenpiteiden odotettua vähäisemmästä vaikutuksesta julkiseen talouteen sekä kasvavista puolustusmenoista, jotka kokonaisuudessaan voivat edellyttää uusia

harkinnanvaraisia tulopuolen toimenpiteitä tai menojen rajoittamista. Vuoden 2025 alustavassa talousarviosuunnitelmassa täsmennetään toimenpiteet, joilla nettomenoja koskeva sitoumus täytetään ([11]).

Suunnitelmaan sisältyvät uudistus- ja investointiaikeet, joilla vastataan eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä yksilöityihin keskeisiin haasteisiin ja edistetään EU:n yhteisiä painopisteitä

(22) Suunnitelmassa kuvataan aikomuksia, jotka liittyvät uudistuksiin ja investointeihin, joilla vastataan eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä – erityisesti maakohtaisissa suosituksissa – yksilöityihin tärkeimpiin haasteisiin ja edistetään EU:n yhteisiä painopisteitä. Suunnitelma sisältää yli 130 EU:n yhteisiin painopisteisiin liittyvää uudistusta ja investointia, joista yli 40:tä tuetaan taloudellisesti elpymis- ja palautumistukivälineestä ja yli 50:tä koheesiopolitiikan rahastoista.

(23) Oikeudenmukaiseen vihreään ja digitaaliseen siirtymään liittyvän yhteisen painopisteen ja asetuksessa (EU) 2021/1119 asetettujen ilmastotavoitteiden osalta suunnitelma sisältää kattavan luettelon toimenpiteitä, jotka on ryhmitelty seuraaviin toimintalinjoihin: siirtyminen kiertotalouteen, koulutus ja osaaminen, investointien edistäminen, liikenteen kestävyys ja digitaalinen infrastruktuuri. Suunnitelmaan sisältyvillä uudistuksilla ja investoinneilla on tarkoitus vastata vuonna 2024 annettuun maakohtaiseen suositukseen edistää siirtymistä kiertotalouteen ja kestävää resurssienhallintaa, vuosina 2020 ja 2019 annettuihin maakohtaisiin suosituksiin kestävästä liikenteestä, vuosina 2024 ja 2023 annettuihin maakohtaisiin suosituksiin investoida vihreisiin ja digitaalisiin taitoihin, vuosina 2022, 2020 ja 2019 annettuihin maakohtaisiin suosituksiin digitaalisista palveluista ja infrastruktuurista, myös alueilla, sekä vuosina 2023, 2022, 2020 ja 2019 annettuihin maakohtaisiin suosituksiin keskittää investointeihin liittyvä talouspolitiikka tutkimukseen ja innovointiin, joilla tuetaan vihreää ja digitaalista siirtymää. Toimenpiteet, joilla tuetaan vihreään siirtymään liittyvää painopistettä edistämällä investointeja, parantamalla energiatehokkuutta ja lisäämällä uusiutuvien energialähteiden osuutta loppukulutuksesta, sisältyvät kansalliseen energia- ja ilmastosuunnitelmaan.

(24) Yhteiskunnan ja talouden resilienssiin liittyvän yhteisen painopisteen ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin osalta suunnitelma sisältää kattavan luettelon toimenpiteistä, jotka on ryhmitelty useisiin eri toimintalinjoihin, kuten sosiaalinen suojelu ja turvallisuus, terveydenhuolto, koulutus ja osaaminen, työllisyyspolitiikka, investointien edistäminen ja asuntojen saatavuus. Suunnitelmaan sisältyvillä uudistuksilla ja investoinneilla on tarkoitus vastata vuosina 2024, 2023, 2022, 2020, 2019 annettuihin maakohtaisiin suosituksiin parantaa sosiaalisen suojelun riittävyyttä (mukaan lukien eläkkeet), terveydenhuollon saatavuutta, resilienssiä, kohtuuhintaisuutta ja laatua sekä koulutuksen ja erityisesti ammatillisen koulutuksen laatua, jotta saadaan työmarkkinoilla tarvittavaa osaamista. Lisäksi uudistuksilla ja investoinneilla vastataan vuosina 2024, 2019 ja 2020 annettuihin maakohtaisiin suosituksiin parantaa osallistumista työmarkkinoille, vuosina 2024, 2023, 2022, 2020 ja 2019 annettuihin maakohtaisiin suosituksiin edistää investointeja innovointiin ja rahoituksen saatavuuteen sekä vuonna 2019 annettuun maakohtaiseen suositukseen lisätä kohtuuhintaista ja sosiaalista asuntotarjontaa.

(25) Energiaturvallisuuteen liittyvän yhteisen painopisteen osalta suunnitelma sisältää joukon toimenpiteitä, joilla pyritään vähentämään maan riippuvuutta fossiilisista polttoaineista, edistämään energiatehokkuutta, ottamaan käyttöön uusiutuvaa energiaa ja erityisesti saattamaan päätökseen maan sähköjärjestelmän synkronointi Manner-Euroopan verkon kanssa, mitä tuetaan Verkkojen Eurooppa -välineen energiaosiosta ja elpymis- ja palautumistukivälineestä. Nämä toimenpiteet sisältyvät energiaa ja energiatehokkuutta koskevaan toimintalinjaan. Lisäksi suunnitelmaan sisältyvillä uudistuksilla ja investoinneilla on tarkoitus vastata vuosina 2024, 2023, 2022 ja 2020 annettuihin maakohtaisiin suosituksiin vähentää riippuvuutta fossiilisista polttoaineista ja vauhdittaa uusiutuvien energialähteiden käyttöönottoa, vuosina 2022 ja 2019 annettuihin maakohtaisiin suosituksiin parantaa energiainfrastruktuuria ja -verkkoja, vuosina 2023, 2022 ja 2019 annettuihin maakohtaisiin suosituksiin parantaa energiatehokkuutta ja vuosina 2023 ja 2022 annettuihin maakohtaisiin suosituksiin parantaa toimitusvarmuutta ja jatkaa työtä järjestelmän synkronoimiseksi unionin sähköverkon kanssa.

(26) Puolustusvoimavaroihin liittyvän yhteisen painopisteen osalta suunnitelmassa esitetään aikomus suunnitella kansallisia asevoimia koskeva toimenpidekokonaisuus, jonka ensisijaisena tavoitteena on torjua maahan kohdistuvia uhkia ja varmistaa siviiliväestön suojelu.

(27) Lisäksi suunnitelma sisältää muita toimenpiteitä, jotka eivät liity EU:n yhteisiin painopisteisiin. Veropolitiikkaa koskevaan toimintalinjaan sisältyvillä toimenpiteillä on tarkoitus vastata vuosina 2024, 2023, 2022 ja 2019 annettuihin maakohtaisiin suosituksiin laajentaa verotusta. Tämä tehdään keventämällä matala- ja keskipalkkaisten työntekijöiden verorasitusta sekä lisäämällä verojen maksamista ja parantamalla verosäännösten noudattamista. Julkisen sektorin tehokkuutta koskevan toimintalinjan osalta suunnitelmaan sisältyy toimenpiteitä, joilla on tarkoitus vastata vuonna 2019 annettuun maakohtaiseen suositukseen vahvistaa julkisen sektorin vastuuvelvollisuutta ja tehokkuutta. Näihin toimenpiteisiin kuuluvat esimerkiksi elpymis- ja palautumissuunnitelmaan sisältyvät uudistukset, joilla parannetaan valtion omistamien ja kunnallisten yritysten hallintoa ja ehkäistään eturistiriitoja. Vuonna 2024 annetun liiketoimintaympäristön parantamista koskevan maakohtaisen suosituksen noudattamiseksi

([11]) Ks. komission lausunto Latvian alustavasta talousarviosuunnitelmasta, 26.11.2024, C(2024) 9060 final.

suunnitelmaan sisältyy uudistuksia, joilla pyritään tunnistamaan ja poistamaan byrokraattisia esteitä, keventämään kiinteistökehitystoimintaan kohdistuvaa hallinnollista rasitetta, varmistamaan pankkisektorin markkinavalvonta sekä nykyaikaistamaan yritysrekisteriä elpymis- ja palautumissuunnitelman tuella.

(28) Suunnitelmassa on tietoa johdonmukaisuudesta ja tarvittaessa täydentävyydestä koheesiopolitiikan rahastojen ja Latvian elpymis- ja palautumissuunnitelman kanssa. Suunnitelmassa viitataan asianmukaisesti elpymis- ja palautumissuunnitelmaan ja koheesiopolitiikan ohjelmaan sisältyviin toimenpiteisiin sekä eri rahoituslähteisiin. Suunnitelmassa viitataan myös eri rahoituslähteiden välisiin rajauksiin ja täydentävyyteen.

(29) Suunnitelmassa esitetään yleiskatsaus EU:n yhteisiin painopisteisiin liittyvistä julkisten investointien tarpeista Latviassa. Kokonaisinvestointitarpeet ovat noin 15,5 miljardia euroa vuosina 2025–2028. Esimerkkejä Latvian yksilöimistä investointitarpeista, joilla pyritään tukemaan oikeudenmukaista vihreää siirtymää ja digitalisaatiota asetuksessa (EU) 2021/1119 vahvistettujen ilmastotavoitteiden mukaisesti, ovat Riian ja Liepājan satamien digitalisointi ja nykyaikaistaminen, kestävä liikenne, rakennusten energiatehokkuus, sähkön ja lämmön tuotanto, julkishallinnon digitalisointi, vesi- ja jätevesihuolto sekä rappeutuneiden ekosysteemien ennallistaminen maa- ja merialueilla. Kokonaisinvestointitarpeet ovat 6,6 miljardia euroa. Yhteiskunnan ja talouden resilienssiin liittyvän yhteisen painopisteen ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin osalta Latvia on yksilöinyt 3,9 miljardin euron investointitarpeet. Näihin kuuluvat esimerkiksi Riian satamaan rakennettava laajamittainen multimodaalinen teollisuus- ja logistiikkapuisto ja siihen liittyvä Rail Baltica -rautatieyhteys, investoinnit tieverkkoon, korkea-asteen koulutuksen, innovoinnin, tutkimuksen ja osaamisen kehittämisen tukeminen sekä sosiaalisen suojelun riittävyyden parantaminen. Energiaturvallisuuteen liittyvän yhteisen painopisteen osalta Latvian suunnitelmassa yksilöidään 2,9 miljardin euron investointitarpeet, mukaan lukien merituulipuiston palveluterminaalin perustaminen Ventspilsin satamaan, investoinnit Liepājan, Salatsin ja Rojan satamiin, sähköverkkojen synkronointi Manner-Euroopan sähköverkon kanssa, Inčukalnsin maanalaisen kaasuvaraston nykyaikaistaminen ja investoinnit suuren kapasiteetin voimalaitosten varastointiratkaisuihin. Puolustusvoimavarojen parantamiseksi Latvian suunnitelmassa yksilöidään 2,2 miljardin euron investointitarpeet, jotka liittyvät esimerkiksi väestönsuojien kunnostamiseen ja rakentamiseen, uusien katastrofinhallintakeskusten rakentamiseen ja infrastruktuurin kehittämiseen sisäasioiden yksiköiden toimintavalmiuksien vahvistamiseksi sekä meriturvallisuuden ja puolustusvoimavarojen parantamiseen Riian, Liepājan ja Ventspilsin satamissa. Lisäksi investointeja tarvitaan toimenpidekokonaisuuteen, jonka toteuttamisesta vastaavat kansalliset asevoimat.

Komission arvion päätelmä

(30) Kaiken kaikkiaan komission näkemys on, että Latvian suunnitelma täyttää asetuksen (EU) 2024/1263 vaatimukset.

NEUVOSTON KOKONAISPÄÄTELMÄ

(31) Neuvosto suhtautuu myönteisesti Latvian keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteelliseen suunnitelmaan ja katsoo, että panemalla se täysimääräisesti täytäntöön voitaisiin edistää tervettä julkista taloutta ja tukea julkisen velan kestävyyttä sekä kestävää ja osallistavaa kasvua.

(32) Neuvosto panee merkille komission arvion suunnitelmasta. Neuvosto kuitenkin pyytää, että komissio esittää tulevia suunnitelmia koskevan arvionsa erillisenä asiakirjana eikä komission suosituksissa neuvoston suosituksiksi.

(33) Neuvosto panee merkille komission arvion nettomenopolusta ja tärkeimmistä suunnitelmaan sisältyvistä makrotaloudellisista oletuksista, myös suhteessa komission ennakolta toimittamaan ohjaukseen, sekä suunnitelmaan sisältyvän nettomenopolun vaikutukset julkisen talouden alijäämään ja velkaan. Neuvosto panee merkille komission arvion, jonka mukaan makrotaloutta ja julkista taloutta koskevat oletukset eroavat joissakin tapauksissa komission oletuksista, myös siksi, että niissä on otettu huomioon päivitetyt makrotaloutta ja julkista taloutta koskevat tiedot, mutta ovat yleisesti ottaen asianmukaisesti perusteltuja ja perustuvat päteviin taloudellisiin perusteluihin. Neuvosto panee merkille suunnitelman laajan finanssipoliittisen strategian ja näkymiin kohdistuvat riskit, jotka voisivat vaikuttaa makrotalouden skenaarion ja taustaoletusten toteutumiseen sekä suunnitelman nettomenopolun toteuttamiseen. Erityisesti neuvosto on tyytyväinen lisäksi siihen, että asiaankuuluvien sidosryhmien kanssa on tehty yhteistyötä kansallisella tasolla ennen suunnitelman toimittamista. Neuvosto panee merkille myös, että geopoliittiset riskit voivat luoda painetta puolustusmenoihin.

(34) Neuvosto odottaa Latvian olevan valmis mukauttamaan finanssipoliittista strategiaansa tarpeen mukaan sen nettomenopolun toteuttamisen varmistamiseksi. Neuvosto päättää seurata tiiviisti talouden ja julkisen talouden kehitystä, mukaan lukien suunnitelman skenaarion perusteena oleva kehitys.

(35) Neuvosto katsoo, että on perusteltua jatkaa keskustelua, jotta kumulatiivisten nettomenojen kasvuvauhdin vaikutuksista vuotuiseen valvontaan päästään yhteisymmärrykseen hyvissä ajoin ennen seuraavaa julkisen talouden valvontakierrosta.

(36) Neuvosto panee merkille komission kuvauksen uudistuksista ja investointitarpeista ja -aikomuksista, joilla vastataan eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä yksilöityihin keskeisiin haasteisiin, ja korostaa, että on tärkeää varmistaa, että tällaiset uudistukset ja investoinnit toteutetaan. Neuvosto arvioi komission toimittamien raporttien perusteella näitä uudistuksia ja investointeja ja seuraa niiden täytäntöönpanoa eurooppalaisen ohjausjakson puitteissa.

(37) Neuvosto odottaa Latvian antavan vuotuisissa edistymisraporteissa tietoja erityisesti edistymisestä neuvoston asettaman nettomenopolun toteuttamisessa ja laajempien uudistusten ja investointien toteuttamisessa eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä.

(38) Neuvoston olisi asetuksen (EU) 2024/1263 17 artiklan mukaisesti suositettava Latvialle suunnitelmassa esitettyä nettomenopolkua,

SUOSITTAA, että Latvia

1. varmistaa, että nettomenojen kasvu ei ylitä tämän suosituksen liitteessä I vahvistettuja enimmäismääriä.

Tehty Brysselissä 21 päivänä tammikuuta 2025.

Neuvoston puolesta

Puheenjohtaja

A. DOMAŃSKI

LIITE I

Nettomenojen enimmäiskasvu
(vuotuinen ja kumulatiivinen kasvu)

Latvia

Vuosi		2025	2026	2027	2028
Kasvu (%)	Vuotuinen	5,9	3,6	3,4	3,3
	Kumulatiivinen (*)	15,5	19,7	23,8	27,9

(*) Kumulatiiviset kasvuluvut lasketaan perusvuoden 2023 perusteella. Kumulatiivisia kasvulukuja käytetään valvontatilissä noudattamisen jälkikäteen toteutettavassa vuotuisessa seurannassa.